

جهانی شدن،

مورپانه‌ای به جان در آمد دولتها

مترجم، دکتر محمد بابازاده

منبع: FINANCE & DEVELOPMENT, MARCH 2001

دومین مانع پول الکترونیکی است که معادلات مشخصی جایگزین پول نقد می‌گردد.

تراشه‌ها در کارتهای الکترونیکی دربرگیر میزان پول افراد است و برای پرداخت و حسابها مورد استفاده قرار می‌گیرد. این مساله است که برای مقامات مالیاتی مشکلات زیادی به بار می‌آورد. پولهای الکترونیکی می‌تواند از طریق «سیستم قابل ممیزی» و یا «سیستم غیرقابل ممیزی» در دسترس قرار گیرد.

سابق بر این، پولهای الکترونیکی دار نشان بازرسی بود و کلیه معاملات در مرکز ثبت می‌شد. این مساله با «سیستم غیر قابل ممیزی» نمی‌تواند لحاظ شود چون در هیچ‌گونه سیستم ثبت مرکزی معادلات وجود ندارد. عدم ممیزی باعث به خطر افتادن مالیات بر ارزش افزوده (VAT) و مالیات بر درآمد خواهد شد. این مشکل زمانی بیشتر می‌شود که پرداخت پول الکترونیکی از طریق اینترنت عمل شود.

۳ - تجارت بین شرکتی

تجارت با شرکتهای چندملیتی در کشورهای مختلف سومین مانع است. این مساله جدید به خاطر اینکه در تجارت جهانی دور تجارت شرکتهای چندملیتی رشد سریعی صورت گرفته حائز اهمیت شده است. این امر باعث مشکلاتی برای مسئولان مالیاتی در سطح ملی به علت سوءاستفاده از «قیمتهای انتقال» توسط شرکتهای چندملیتی شامل وام، تخصیص قیمت ثابت ارزش‌گذاری عملیات تجاری و حق امتیاز می‌شود. روشن است که قیمت‌های سرمایه‌گذاری از قلمرو مالیاتهای زیاد به سمت مالیاتهای کمتر در حرکت است و مسئولان مالیاتهای اغلب

جدید باعث تاثیر بر مالیات شده است را کم نمی‌کند. من هشت مانع را در زیر مورد بررسی قرار می‌دهم:

۱ - تجارت الکترونیک و معاملات

تجارت الکترونیک را می‌توان به عنوان اولین مانع نام برد. سهم بالایی از تجارت جهانی توسط اینترنت صورت گرفته است. براساس نظر اقتصاددانان در سال ۱۹۹۹ تجارت الکترونیک بالغ بر ۱۵۰ میلیون دلار بوده است، اما طوری برنامه‌ریزی شده که تا سال ۲۰۰۳ به بیش از ۳ تریلیون دلار برسد. در آمریکا تخمین زده می‌شود که تا سال ۲۰۰۳ در بعضی از ایالات تا ۴ درصد از درآمدهای مالیات بر فروش کالای آنها کم شود. در عین حال هیچ انگیزه سیاسی بر

مالیات گرفتن از اینترنت حداقل در کوتاه مدت وجود ندارد. تغییر و تحولات حاصل از تجارت الکترونیکی به‌طور جدی مقامات مالیاتی را به چالش فرامی‌خواند اولین مساله این است که تغییر معاملات کاغذی باعث می‌شود که مقامات مالیاتی یا وضعیتی به نام «معاملات مجازی» (VIRTUAL TRANSACTION) مسواچسه می‌شوند که اثر کمتری از خود به جای می‌گذارد.

دومین مساله تغییر ساختار تولیدی و فروش تولیدات فیزیکی به دیجیتالی است. بعضی از خدمات مثل موسیقی، عکاسی، مشاوره‌های پزشکی و مسالی و آموزش، در حال حاضر می‌تواند مستقیماً توسط اینترنت انجام شود. این بدان معناست که در آینده یک تعریف «ثبات دائمی» از هدفهای مالیاتی مشکل می‌شود با یک «قلمرو مالیاتی» مبهم به سختی می‌شود تعریف کرد که چه کسی مالیات بدهد و چه کسی آن را بگیرد.

۲ - پول الکترونیکی

جهانی شدن و یکپارچگی بین‌المللی حاصل از آن همراه با رشد سریع تکنولوژی، بر توانایی کشورها در جمع‌آوری و توزیع مالیات تاثیر می‌گذارد. به علاوه هرچه زمان می‌گذرد تاثیر جهانی شدن بر درآمدهای مالیاتی بیشتر آشکار می‌شود و اثر آن در آمار درآمد کشورها مشخص می‌گردد. بازگشتی مالیاتی اعضای کشورهای سازمان توسعه و همکاری اقتصادی (OECD) در خلال سه دهه گذشته از ۲۶ درصد تولید ناخالص داخلی (GDP) در سال ۱۹۶۵ به ۳۷ درصد در سال ۱۹۹۷ رسیده است. این رشد که در چندین کشور در سالهای اخیر کند و یا متوقف شده است همراه با تغییراتی در ترکیب درآمدهای مالیاتی آنها بوده است.

در حالی که سهم مالیات بر درآمد اشخاص کاهش یافته و مالیات بر درآمد شرکتهای نسبتاً ثابت مانده و سهم وجوه پرداختی بابت تأمین اجتماعی افزایش داشته است. در عین حال، یک تغییر کاملاً روشن از مالیاتهای خاص به مالیاتهای عمومی فروش کالا حاصل شده است. در دهه ۱۹۹۰ تاثیر جهانی شدن بیشتر زمانی احساس شد که بازارهای سرمایه آزاد شدند و اقتصاد بیشتر یکپارچه شد. اکثر کشورهای صنعتی در حال حاضر بیشتر از سه دهه قبل درآمد مالیاتی کسب می‌کنند. در یک بررسی دقیق‌تر می‌توان نتیجه گرفت که اساس سیستم‌های مالیاتی آنها توسط موانع مالی روبرو به ضعف است. این موانع، که بخشهای اکوسیستم روبرو به رشد جهانی شدن هستند. آیا می‌توانند خسارتی را به بار آورند؟ این امکان هست که در آینده، جهانی شدن منتهی به ابداع راههای جدید در دانش و تکنولوژی شود که منجر به افزایش درآمدهای مالیاتی می‌گردد. این مساله نیاز به ارزیابی راههایی که در توسعه

جهانی شدن بر توانایی کشورها در جمع آوری و توزیع مالیات اثر می گذارد.

پیش بینی می شود که میزان تجارت الکترونیک در سال ۲۰۰۳ به بیش از سه تریلیون دلار برسد.

تغییرات حاصل از تجارت الکترونیکي مقامات مالیاتی را به طور جدی به چالش فرامی خواند.

تجارت الکترونیک، مراکز مالی برون مرزی، پول الکترونیکی، تجارت بین شرکتی از جمله عواملی است که در آمد مالیاتی کشورها را کاهش می دهند.

نظامهای مالیاتی آینده، ساختارهای متفاوتی خواهند داشت و احتمالاً نرخ مالیاتی پایین تر از امروز است.

مقابله با چنین روندی ضعیف هستند. رسیهای اخیر در مورد سیاستهای قیمت گذاری انتقالی در مورد ۶۰۰ شرکت چندملیتی در ۱۹ کشور حوزه فعالیت آنها نشان می دهد که در این شرکتها یک ارتباط روشنی بر مالیات گریزی و استفاده از قیمت گذاری انتقالی وجود دارد. برخی کشورها همچنین مطمئن هستند که می توانند موضوع قیمت گذاری انتقالی و تجارت که در اثر جهانی شدن حاصل شده است حل کنند. بخصوص که این مساله با توجه روزافزون بیاستگزاران مالی در چند کشور روبرو شده است.

بیشتر شرکتهای چندملیتی حالا پی برده اند که خواست جهانی برای طراحی و رسمی کردن سیاستهای قیمت گذاری انتقالی مورد قبول است. کشورهایی که چنین ترتیباتی که تحت معیار و اصول حاممی باشد را شروع کرده اند رویه فزاینده ای را در کشورهای عضو OECD ضمیمه ای به «راهنمایی قیمت گذاری انتقالی» انتشار داده اند، و چگونگی هدایت چنین ترتیباتی بر اساس موافقت دوجانبه را پیشنهاد کردند.

۴ - مراکز مالی برون مرزی

مراکز مالی برون مرزی و گریزگاههای مالیاتی چهارمین مانع است. این عامل از این نظر مهم است که معبر سرمایه گذاری مالی شده است. رشد آنها هم در اثر جریان اطلاعات دیجیتال بوده است که باعث می شود پول و دانش به طور آسان و ارزان در زمانی واقعی به وسیله اجزاء منظم چند کشور در حرکت باشند. تخمین زده می شود که سپرده شخصیهای حقوقی نظیر شرکتهای تجاری بین المللی و تراست های برون مرزی بالغ بر ۵ تریلیون دلار بوده است. معلوم نیست که چه مقدار از این درآمدها

مشمول مالیات می گردد. سازمان ملل معتقد است که از این مراکز برای «تطهیر پول» (MONEY LAUNDRING) و با طفره رفتن از مالیات استفاده می شود. کشورهای صنعتی گروه ۷ یک نیرو به نام «گروه ضریب عملیات مالی» تشکیل داده اند و چارچوب منظمی برای آن در نظر گرفته اند که اگر به خوبی عمل شود امکان دارد میزان «تطهیر پول» کاهش یابد. اما حل آنها یک مساله سیاسی وقتی است.

۵ - صندوق محافظت و مشتقه

رشد عوامل و ابزار مالی جدید برای کانالیزه کردن پس انداز مثل صندوق محافظت و مشتقه پنجمین مانع است. بیشتر پشتوانه های مالی از مراکز برون مرزی نشأت می گیرد و مقدار آن کم و نامنظم است. اکثر مشکلاتی که قبلاً بیان شد ناشی از تجارت الکترونیکی و حتی یک مقدار بیشتر با سرمایه گذاری در صندوق محافظت است.

افزایش بر این. با توجه به کسب سود و توسط ابزارهای مشتقه، مشکلات زیادی در تشخیص منافع فردی، معاملات و قلمرو قدرت وجود دارد. یکی از چالشهایی که در اثر استفاده از ابزارهای مالی مثل مشتقه ها به وجود می آید، این است که آنها می توانند در برنامه های مالیات گریزی با عدم اطمینان و ناهماهنگی در رفتار مالیاتی خویش از آنها بهره برداری کنند. تمایز بین درآمد سرمایه و سرمایه بدست آمده یا از دست رفته و همچنین بین سود سهام و بهره خسینی واضح نیست. با استفاده گسترده از مشتقه ها دیگر امکان اینکه درآمد مالیاتی از سرمایه گذاری برون مرزی یا کسر مالیات بر منافع حاصل شود وجود ندارد.

۶ - ناتوانی در سرمایه مالی مالیاتی

ششمین مانع، رشد ناتوانی یا عدم تمایل کشورها به مالیات بر سرمایه مالی و درآمد اشخاص با مهارتهای تجاری بالاست. در بازار سرمایه بین المللی بیشتر همگرایی و کارایی وجود دارد. این امر برای کشورهایی که مالیات متحرک سرمایه یا افراد با مهارتهای بالاتر دارند و در نرخهای بالایی باعث حرکت آنها به خارج می شود مشکل آفرین است.

نرخ مالیات بالا در یک کشور تنها به عنوان انگیزه خروج سرمایه به مالیات پردازان خدمت می کند این امر به مساله لاینحل و پیچیده ای در داخل اتحادیه اروپا تبدیل شده است و کشورها را مجبور کرده است که نرخهای نهایی مالیات را درباره افراد تقلیل دهند و یا مالیات درآمدی در گانه عرضه کنند. در نتیجه، مالیاتهای جهانی با نرخ نهایی بالا خیلی مشکلات بیشتری خواهد داشت تا بتواند به طور موثر آن را بر جهان بکارچرخه وضع کند.

۷ - رشد فعالیتهای خارجی

رشد فعالیتهای افراد در خارج از کشور محل اقامت هفتمین مانع است. چنین فعالیتهایی به آنان مجال می دهد که درآمدهای کسب شده خارجی خود را از مقامات مالیاتی مخفی سازند و در چنین شرایطی، افراد بیشتر به خاطر فرار از مالیات پس اندازهای خود را در خارج سرمایه گذاری می کنند. اگرچه کمیسیون اروپا در تلاش است که مساله را با تخصیص حداقل مالیات بر درآمد از سپرده های مالی حل کند ولی اکثر کشورهای اروپایی با آن مخالف هستند.

۸ - خرید خارجی

افزایش شدید در مسافرت های خارجی در سالهای اخیر به مسافران اجازه می دهد تا در

مالیاتی که در مالیات بردرآمد براساس مافامت به کار می‌رود. در مورد معاملات مابرون مرزی نیز هدایت می‌کند. این کار از طریق محاسبه کلی درآمد آنجا که توان بالقوه، مشتقه تعریف می‌شود و به طور جداگانه قبل آنکه تمرکز روی ظرفیت مالیاتی شود می‌توان انجام گیرد. اما چنین رویکردی ممکن است میسر نشود.

چند انگیزه چندجانبه می‌تواند برای مواجه با اثرات منفی جهانی شدن در جمع‌آوری مالیات در نظر گرفته شود. کشورهای عضو ECID رهنمودهایی را درباره چگونگی اثرات منفی رقابت مالیاتی در دو سطح ملی و جهانی تهیه کرده‌اند.

اتحادیه اروپا در زمینه تاثیر رقابت مالیات از جمله فرموله کردن کد رفتاری برای مالیات تجاری به منظور تقلیل دادن بی‌نظمی‌های داخل اتحادیه به بحث پرداخته است.

نتیجه‌گیری

دروبر شدن با این موانع و نیز موانع دیگری که ممکن است در آینده پدیدار شوند، با کشورهای زیادی بویژه آنان که دارای نرخ مالیات بالایی هستند، توصیه می‌دهد که خود را برای کاهش شدید درآمد مالیاتی آماده کنند. آنان ممکن است به تکرار در این مورد بپردازند که تاثیر منفی جهانی شدن و تکنولوژی جدید چگونه ممکن است از مالیاتی که حاصل می‌شود به تغییرات سازنده بدل گردد. کامپیوترها کمک موثری برای مدیریت مالیاتی خواهند بود.

مدیران مالی و سیاستگذاران با تشنهای مواجه خواهند شد که راههای مالیات‌بندی جمع‌آوری آنها را تغییر خواهند داد. مسئولین آنان در برابر این تشنهای آنان را مجبور خواهد کرد که منابع جدیدی را فعال ساخته و راه حل سازنده ارائه کنند. آنان همچنین نیازمند خواهند بود به مالیات‌هایی که در برابر مشکلات بالا کمتر متاثر می‌شوند - مانند مالیات بر عوامل یا منابع غیرمتحرک - یا در برابر توسعه تکنولوژی جدید مالیاتی تکیه کنند. حکیمانه خواهد بود که تکمیل مشکلات به‌سادگی حل خواهد شد نظامهای مالیاتی آینده ساختارهای متفاوتی خواهند داشت و شاید نرخهای مالیاتی بیشتر از امروز خواهند بود اما ساختارها چندر متفاوت هستند و نرخها بقدر پایین‌تر از نرخ امروز است در آینده مشخص خواهد شد. □

می‌توانند راههای تجارت الکترونیکی یا پول الکترونیکی را توسعه دهند و یا مالیات جدیدی را معرفی کنند مانند (مالیاتهای BIT) و (مالیاتهای TOBIN) در معاملات ارز خارجی و شبیه آن موقعیت سیاسی، بویژه در ایالات متحده، علیه تحمیل جدید بر معاملات اینترنتی است. اما باید بررسی گردد که چگونه می‌توان معاملات تجارت الکترونیکی در چارچوب نظام مالیاتی موجود را گسترش داد. به نظر می‌آید که شماری از ایده‌های فوق تلاش دارند از بی‌طرفی در عملکرد تجارت الکترونیک، نسبت به اشکال دیگر تجارت حمایت کنند.

ممکن است مراکز مالی برون‌مرزی و گریزگاههای مالیاتی به‌وسیله مجازات کیفری توسط کشورهای صنعتی، حذف شوند.

کشورهای عضو OECD به دنبال شناسایی راههای تشخیص و نرخهای مالیاتی پایین‌تر و نشان دادن عدم شفافیتها و فقدان تغییرات موثر اطلاعات با سایر مقامات مالیاتی هستند. یک رویکرد، انتشار فهرستی از نرخهای مالیاتی پایین‌تر به‌عنوان اولین قدم به سوی جلوگیری از تطهیر پول و فرارهای مالیاتی است. برخی حکومت‌های کوچکتر (و برخی که خیلی کوچک نیستند) به شدت درباره چنین رویکردی و از اینکه برچسب گریز از مالیات زده شوند اعتراض کردند.

کشورها از طریق تکنولوژی کامپیوتر موافق تغییرات نامحدود اطلاعات درباره مؤدیان مالیاتی هستند. بیشترین قرارداد مالیاتی دوجانبه شامل پیشنهاداتی برای تغییر میادله اطلاعات بین مقامات مالیاتی است اما تنها وابستگی به حجم اختلافات اطلاعاتی و زمانی وقتی که مبادلات و رای تعداد کمی از کشورها انجام شود می‌تواند خنثی‌کننده این روش باشد.

وساها و تنظیم قواعد مربوط به صندوق محافظت می‌تواند شدید شود. «همایش ثبات مالی» که در آوریل ۱۹۹۹ تاسیس شده است برای افزایش همکاری ظاهری در مسائل ثبات مالی بین‌المللی بوده و در سایر گردهم‌آیندها نیز این مساله در متن ساختارهای بین‌المللی مورد مناقشه قرار گرفته است.

به‌مرحله، تاکنون تمرکز کمتری بر همکاریهای مالیاتی در صندوق محافظت بوده است. مشکلات به‌کارگیری «کسر مالیات ناخالص» در برخی مشتقه‌های مالی ما را به سمت اتخاذ رفتاری بسیار فراگیر در درآمد

مکانهایی خرید کنند که مالیات فروش پایین است و این هشتمین مانع است بسیاری از کشورهای کوچک مالیات بر تولیدات کارخانه‌ای و مالیات فروش محصولات لوکس برای خریداران خارجی را کاهش داده‌اند. این امر درجه آزادی تحمیل مالیات بر کالاهایی که از کشور خارج می‌شود را کاهش می‌دهد. این مساله ظاهراً در سالهای آینده مسافرت به خارج را تشدید خواهد کرد.

مردم زیادی مرزها را پشت سر می‌گذارند تا کالاهای مورد نیاز خود را از کشورهایی که مالیات پایینی دارند خریداری کنند. آیا موانع مالی قابل حذف هستند؟ ظاهراً اگر اقداماتی برای خنثی کردن تاثیرات این موانع انجام نگیرد و یا برای برداشتن فشارهای افزایش مالیات کاری صورت نگیرد، سهم درآمد مالیاتی روی تولید ناخالص داخلی در بسیاری از کشورهای عضو OECD تقبیل می‌یابد و شاید در برخی از کشورهای توسعه‌یافته نیز هنوز خیلی زود است که این سقوط را اندازه‌گیری کنیم. برخی شخصیت‌های علمی درباره سقوط این سهم به بحث پرداخته‌اند که ممکن است برای رفاه عمومی مفید باشد. به‌هرحال، ممکن است که جامعه جهانی در صورتی که نتواند به کلی این موانع را خنثی کند به دنبال راههای تخفیف آن باشد یا آنکه مالیات جدیدی برای مقابله با هر نوع کاهش در درآمدهای بالقوه معرفی کند.

طی سالهای منمادی، متخصصان مالیاتی، پیشنهاد مالیات بر درآمد جهانی را توصیه کردند، بسیاری از کشورها تلاش می‌کردند چنین نظامی را جانشین کنند.

تغییر اساسی ممکن است انحراف از مالیات بردرآمد جهانی به سوی برنامه‌ریزی مالیاتی «ریج» باشد که درآمدهای مختلف مالیات، مانند درآمدهای متفاوت وضع می‌کنند (دستمزدها، رانت‌ها، سودها و...) چنین رویکردی نرخ مالیاتی پایین‌تر بر نرخ پایه مالیات متحرک درآمد را امکان‌پذیر خواهد ساخت. این امر ممکن است عادلانه بودن نظام مالیاتی را زیر سوال ببرد.

اخیراً ایتالیا و برخی از کشورهای شمالی نظامهای دوگانه مالیات، بردرآمد را معرفی کردند که ترکیبی از مالیات ستانی گسترده (غیرمتحرک) درآمد ناشی از کار و درآمد انتقالی با نرخ متناسب مالیات (متحرک) از سرمایه مالی است. اما این تغییر تنها با بخشی از فشار سقوط مالیات جمع‌آوری شده مقابله خواهد کرد. حکمرمتها